

Włodzimierz Pela

Zakroczym, gm. loco, woj. warszawskie

Informator Archeologiczny : badania 31, 314-315

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stwień kulturowych na obszarze objętym wykopaliskowymi archeologicznymi, spowodowany mógł być kilkoma czynnikami:

1. badany teren stanowiska mógł zostać zniszczony przez budowę drogi do pobliskich posesji,
2. liczne melioracje podmokłych terenów (około 1830 r.) wokół stanowiska mogły również przyczynić się do zniszczenia obszaru objętego badaniami.

Dokumentacja znajduje się w Muzeum im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp.

Prace nie będą kontynuowane.

ZAKROCZYM, gm. loco, woj. warszawskie

- osada wczesnośredniowieczna (XII w.)
- osada późnośredniowieczna (XV w.)
- osada nowożytna (XVIII-XIX w.)

Nadzór archeologiczny nad pracami ziemnymi związanymi z budową sieci wodociągowej, przeprowadzony w dniach od listopada 1996 do marca 1997 (z przerwą w styczniu i lutym) przez mgr. Włodzimierza Pełę. Finansowany przez Urząd Gminy Zakroczym.

Badania prowadzono na ul. Parowej Warszawskiej i ul. Starostwo. Prace ziemne w zależności od możliwości użycia koparki wykonywano mechanicznie lub ręcznie. Wykop miał szerokość od 1- 1,30 do 0,45 m, głębokość 1,75 m. Ze względu na znaczną długość linii wodociągu (ponad 500 m z niektórymi przyłączami), dla ułatwienia przedstawienia wyników badań, całość podzielono na kilka odcinków:

a) wykop na zapleczu (podwórzu) działki ul. o. H. Koźmińskiego 10 (dochodząca do rynku dawna Świerczewskiego), wykonany pomiędzy budynkami gospodarczymi i sanitarnymi oraz przyłączy do linii głównej wodociągu - stwierdzono występowanie warstw nasypiskowych XVIII-XX-wiecznych, niszczących nawarstwienia wcześniejsze. Natrafiono także na fragmenty zniszczonych murków zabudowy nowożytnej.

b) wykop przebiegający po skarpie do ul. Parowej Warszawskiej; do głębokości 1,75 m stwierdzono nasypisko współczesne - zbocze służyło jako wysypisko śmieci.

c) ul. Parowa Warszawska do skrzyżowania z ul. Starostwo; prowadzono obserwacje archeologiczne oraz wykonano dokumentację na kilku odcinkach wykopu. Przy budynku nr 4 oraz w kierunku do ul. Starostwo stwierdzono, iż widoczne w profilu wykopu warstwy spalenizny, ziemi z gruzem ceglanym i gliny, zalegające do głębokości około 1 m, to nawarstwienia współczesne (XX w.). Poniżej nich występowała spiaszczona glina i piasek- calec (?). Natomiast bliżej ul. Starostwo współczesne warstwy śmietniskowe zalegały głębiej, poniżej spągu wykopu. Nie można jednak wykluczyć, że żółty piasek, na który natrafiono w wykopie na gł. 180 cm przy połączeniu ulic Parowa Warszawska i Starostwo to calec.

c1) przyłączy do budynku mieszkalnego Parowa Warszawska nr 10(?); całym wykopie natrafiono na warstwę zbitej twardej gliny barwy szarej, bez wartości kulturowej.

d) ul. Starostwo na odcinku od ul. Parowej Warszawskiej do Starostwo nr 21. Kopany ręcznie wykop, równoległy do wykopu pod kolektor z 1995 r., poprowadzono na północny-zachód od niego, w ogrodach działek. Na przeciwko budynków ul. Starostwo nr 21 przeprowadzono prostopadle przez drogę - podłączenie do budynku. Poniżej warstwy szarej, humusowatej ziemi o miąższości około 60 cm, do głębokości 175 cm zalegały silnie spiaszczone warstwy zasypiskowe, w których brak było materiału zabytkowego. Przy końcu wykopu - przy budynku nr 21- bardzo płytko zalegały calcowe warstwy białego i żółtego piasku.

e) ul. Starostwo od skrzyżowania z ul. Parową Warszawską do południowo-zachodniego narożnika budynku Starostwo nr 7 (właściciel Wzorek). Wykop kopany ręcznie, prowadzony był równoległy do osi jezdni, na południowy-wschód od niej, pod garażem, przez podwórko i ogród. Stwierdzono występowanie warstw nasypowych: szarobrazowej, przemieszanej ziemi, żółtoszarej, spiaszczonej ziemi, szarej ziemi z węgielkami drzewnymi, szarego i żółtego piasku, a w spągu wykopu na głębokości 170 cm od powierzchni natrafiono na żółty, żwirowaty piasek - calec? (warstwa

naturalna). W warstwach nasypiskowych natrafiono na materiał zabytkowy z XVIII w. - fragmenty naczyń i kafli płytowych.

f) ul. Starostwo od nr 7 do nr 5, wraz z przekopem przez drogę. Wykop kopany ręcznie od narożnika budynku w kierunku wschodnim przez działkę Starostwo nr 5. Warstwy nasypiskowe z zawartością materiału zabytkowego zalegały aż do 1/3 szerokości działki Starostwo 5, gdzie za drogą wykonaną z betonowych płyt natrafiono na relikty pieca(?); fragmenty przepalanej gliny, czerwono-różowa barwa warstw, cegły o wymiarach 144 x 57, 138 x 56, fragmenty kafli piecowych. Dalej w kierunku wschodnim, na wzniesieniu terenu i przy budynku Starostwo nr 5 stwierdzono warstwy silnie spieczone, w których brak było materiału zabytkowego.

f1) przyłączy od budynku Starostwo nr 4, przekop przez drogę - warstwy nasypiskowe z zawartością materiału XVIII- wiecznego.

g) wykop wzdłuż skarpy na południe od osi ulicy Starostwo w odległości ok. 3 m od osi jezdni - warstwy zasypiskowe o różnym zabarwieniu opadały tu w kierunku północno-zachodnim. Stwierdzono w nich występowanie materiału zabytkowego z XVIII w. W miejscu wykonania przekopu przez ulicę (przyłączy do budynków nr 6 i 15) natrafiono na obiekt wczesnośredniowieczny: nawarstwienia czarnej przepalanej ziemi, żółtego i pomarańczowego piasku, przepalonych kamieni. Materiał zabytkowy z XII w. stanowiły fragmenty naczyń glinianych i kości zwierzęcych.

g1) przyłączy do budynku mieszkalnego nr 13 - warstwy zasypiskowe.

g2) przyłączy do budynku nr 15 - od powierzchni warstwy żółtego piasku calcowego.

g3) przyłączy do budynku mieszkalnego nr 10, częściowo wykonane mechanicznie, obserwacja nawarstwień ziemnych przy budynku - warstwy nasypiskowe z materiałem z XVIII-XIX w.

h) przyłączy do budynków Starostwo nr 3 i 5 (?), wykop wykonany ręcznie po zachodniej stronie ulicy - warstwy zasypiskowe, materiał z XVIII-XIX w.

h1) przyłączy do budynku Starostwo nr 4, wykop wykonany ręcznie; na podwórzu w wykopie natrafiono na materiał zabytkowy wczesnośredniowieczny, nie stwierdzono jednak, czy pochodzi on z obiektu, czy z warstw przemieszanych.

Należy zwrócić szczególną uwagę na obszar oznaczony jako A - opadający w kierunku północnym taras poniżej grodziska do ul. Starostwo, gdzie stwierdzono ślady nawarstwień wczesnośredniowiecznych z XII w., oraz natrafiono na ceramikę z XV w.- w miejscu tym może znajdować się osada podgrodowa, a także pozostałości osadnictwa średniowiecznego. Nawarstwienia te występują jednak pod stosunkowo grubym nakładem warstw nasypowych młodszych.

Na sytuację podobną natrafiamy po stronie zachodniej grodziska (tereny prywatne, m. in. Starostwo nr 4), z możliwością wystąpień nawarstwień wczesnośredniowiecznych - obszar B.

Na opadającym w kierunku południowo-zachodnim cyplu wzniesienia, w narożniku wyznaczonym ul. Starostwo przy nr 7 oraz w części zachodniej działki Starostwo nr 5 napotykamy na nawarstwienia i obiekty (piec?), które można datować na okres nowożytny- wiek XVIII, być może drugą połowę wieku XVII. Również ten obszar, oznaczony jako C, należy poddać bardziej wnikliwej obserwacji archeologicznej.

Przyszłe prace prowadzone na skarpie opadającej od plateau miasta lokacyjnego w kierunku ul. Parowej Warszawskiej warto nadzorować w wypadku wykopów głębszych niż te, które wykonywano w celu położenia rur wodociągowych. Teren samej ul. Parowej Warszawskiej można z prowadzenia dalszych obserwacji archeologicznych wyłączyć.

Zalewo, st. I, gm. loco, woj. olsztyńskie - patrz: późne średniowiecze

Załużskie Kościelne, st. 1, gm. Brańsk, woj. białostockie - patrz: młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich

Załużskie Kościelne, st. 11, gm. Brańsk, woj. białostockie - patrz: środkowa i późna epoka brązu